
MONITOR GOSPODARCZY INSTYTUTU ZACHODNIEGO

10/2023
22.12.2023

Redakcja:
dr Piotr Andrzejewski

SYTUACJA EKONOMICZNA W NIEMCZECH – Październik 2023

Czwarty kwartał rozpoczął się dla Niemiec dalszą stagnacją gospodarczą, pomimo pozytywnych czynników takich jak spadek inflacji, wzrost realnych dochodów czy poprawa nastrojów. Eksport spadł o -0,2%, import wzrósł o 0,9% w ujęciu miesięcznym, a nadwyżka handlowa zmniejszyła się do 15,6 mld euro. Produkcja przemysłowa zmniejszyła się ponownie – piąty miesiąc z rzędu, a produkcja budowlana uległa stagnacji (0,0%). Sektor produkcyjny odnotował nieznaczny wzrost o 0,2% w ujęciu miesięcznym. Realna sprzedaż detaliczna po wyłączeniu pojazdów mechanicznych obniżyła się o 4,1% w porównaniu do wyniku sprzedaży z tego samego miesiąca w poprzednim roku. Inflacja znacząco spadła do poziomu 3,8%, najniższego od sierpnia 2021 r. Bezrobocie wzrosło o 30 000 osób, a wskaźniki wskazują na pomniejszającą się dynamikę na rynku pracy. Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu uważa, że na poprawę sytuacji na rynku pracy należy czekać do wiosny 2024 r. Liczba upadłości wzrosła o 2,5% w stosunku do ich liczby z października 2023 r.

Die wirtschaftliche Lage in Deutschland im November 2023

ANALIZY

🕒 Strategia przemysłowa w czasach epokowej zmiany

W dniu 14.10.2023 r. minister gospodarki i ochrony klimatu Robert Habeck przedstawił nową strategię przemysłową pt. „Industriepolitik in der Zeitenwende: Industriestandort sichern, Wohlstand erneuern, Wirtschaftssicherheit stärken“ (Polityka przemysłowa epokowej zmiany: zabezpieczenie lokalizacji przemysłowej, odnowienie dobrobytu, wzmocnienie bezpieczeństwa gospodarczego). Dokument przyjmuje szersze rozumienie przemysłu, które „wykracza daleko poza ekonomię”. Przemysł ma być elementem kluczowym dla spójności społecznej oraz stabilności demokratycznej. Według strategii przemysł jest częścią tożsamości społecznej i kulturowej Niemiec oraz jest głęboko wpisany w styl życia i biografie zawodowe. Utrzymanie Niemiec jako lokalizacji przemysłowej ma pozwolić im także na bycie bardziej niezależnymi od kooperowania z państwami o charakterze autokratycznym.

Dokument identyfikuje wyzwania strategiczne stojące przed niemieckim przemysłem, zwłaszcza te geopolityczne. Według strategii nastąpił czas „powrotu polityki gospodarczej” i używania instrumentów politycznych w polityce handlowej, technologicznej i przemysłowej. W tym samym czasie pogorszyły się warunki lokalizacyjne dla przemysłu w Niemczech: brakuje infrastruktury (np. dla elektromobilności) oraz wykwalifikowanych pracowników. Ponadto strategia zaznacza, że zielona transformacja gospodarki, choć może przynieść zyski w przyszłości, obecnie jest kosztem dla poszczególnych branż i pracowników.

Według dokumentu strategia przemysłowa powinna mieć charakter bardziej europejski, a niemiecki przemysł jest ściśle powiązany z europejskim rynkiem wewnętrznym. Jednakże dopóki nie zostanie wypracowany europejski model działania, państwa narodowe powinny same prowadzić politykę przemysłową, której przywrócenie zostało uznane za niezbędne w czasach intensyfikacji subsydiowania przemysłu w USA i Chinach.

Jako bezpośrednie działania w ramach polityki przemysłowej zostały wymienione ekspansja odnawialnych źródeł energii oraz rozbudowa sieci elektroenergetycznych i infrastruktury wodorowej. Dostrzeżono także potrzebę renowacji infrastruktury drogowej. Dokument zapowiada wprowadzenie mechanizmów i zachęt do podejmowania inwestycji na kwotę 50 mld euro oraz system szkoleń podnoszących kwalifikacje pracowników. Ponadto dokument postuluje aktywność w redukcji uzależnienia od autokracji poprzez dywersyfikację (nowe umowy handlowe i partnerstwa surowcowe). Strategia zaznacza potrzebę zwiększenia europejskich zdolności produkcyjnych dotyczących półprzewodników i mikrochipów oraz rozbudowę przemysłu obronnego.

W dokumencie zwraca się także uwagę na ryzyko „wychodzenia” firm z Niemiec ze względu na pogarszające się warunki – ceny energii oraz brak wykwalifikowanej siły roboczej i zapowiada szereg szczegółowych rozwiązań (dotacje pomostowe dla MŚP, aktywizacja osób starszych itd.).

Przedstawiony dokument nie stanowi aktualizacji opublikowanej w 2019 r. Narodowej Strategii Przemysłowej 2030. Przypomina bardziej dokument o charakterze krótkoterminowym, w którym wskazano na konieczność podjęcia działań *ad hoc* ze względu na zmienioną sytuację geopolityczną i wyzwania stojące przed niemieckim przemysłem. Dokument koncentruje się na identyfikacji nowych zagrożeń, z których najważniejszym jest pogarszanie się jakości w sensie jakościowym Niemiec jako miejsca lokalizacji przemysłu. Większość dokumentu jest poświęcona propozycjom, które mają tę negatywną tendencję odwrócić. Ponadto zauważalnym i powtarzanym wątkiem jest kwestia uniezależnienia się od państw autokratycznych i budowa zdywersyfikowanych połączeń handlowych i surowcowych. W przeciwieństwie do poprzedniej strategii, dokument zaprezentowany przez ministra Habecka nie skupia się na poszczególnych branżach – jest to bardziej ogólne przedstawienie zmienionej sytuacji geoeconomicznej i nadchodzących wyzwań traktowane jako „dzwonek alarmowy”.

BMWK, *Industriepolitik in der Zeitenwende*

WIADOMOŚCI

🕒 **Lindner wobec hiszpańskiej propozycji redukcji długu w UE**

Hiszpania podczas prezydencji w Radzie UE przekazała państwom członkowskim nowy projekt reformy europejskich przepisów dotyczących zadłużenia. Temat ten był wielokrotnie dyskutowany w poprzednich miesiącach podczas spotkań europejskich ministrów finansów. Hiszpania przedstawiła pomysł kompromisowy. Punktem wyjścia jest propozycja KE, by każdy rząd posiadał własny i indywidualny plan redukcji zadłużenia obejmujący okres czterech lat, w którym dług będzie stabilizowany i stopniowo redukowany. Hiszpania zaproponowała też, by nadmiernie zadłużone rządy musiały co roku zmniejszać zadłużenie o określony wcześniej procent. Co ważne, wydatki państwowe na inwestycje oraz na obronność mogą zostać z tego procesu wyłączone. Jest to ukłon w stronę złożonej w kwietniu 2023 r. propozycji niemieckiego ministra finansów Christiana Lindnera postulującego, by kraje wysoko zadłużone musiały obniżyć poziom zadłużenia o jeden punkt procentowy rocznie, a kraje średnio zadłużone o pół punktu procentowego. Hiszpański projekt nie

zawiera co prawda konkretne liczby, ale sam fakt, że propozycja Lindnera znalazła się na agendzie nawet w takiej formie należy uznać za jego sukces. Mimo to Lindner uznał hiszpańską propozycję za „jeszcze niewystarczającą”. „Potrzebne są jasne zasady i ilościowe określenie redukcji zadłużenia” – podkreśliło Ministerstwo Finansów.

→ Handelsblatt, *Spanien schlägt Kompromiss zu EU-Schuldenregeln vor*

🕒 **Negatywne prognozy gospodarcze**

Niemiecka gospodarka ma wychodzić z recesji jeszcze wolniej niż wcześniej przewidywano – stwierdził Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW) w swojej prognozie gospodarczej. MFW zakłada, że Niemcy będą jedyną zaawansowaną gospodarką przemysłową, której PKB spadnie w 2023 r. Dane wywołały kolejną rundę międzynarodowej dyskusji zapoczątkowanej głośną okładką „The Economist” z zadaniem na niej pytaniem, czy „Niemcy to chory człowiek Europy?”. Zarówno prognoza Ministerstwa Gospodarki, jak i MFW wskazują, że w 2024 r. Niemcy powrócą na ścieżkę wzrostu gospodarczego. Przy czym MFW jest bardziej pesymistyczny, przewidując wzrost w wysokości 0,9%. Główny ekonomista MFW Pierre-Olivier Gourinchas uzasadnił tę dość negatywną ocenę konsekwencjami szoku wywołanego cenami energii. Gourinchas zwrócił uwagę na wzrost inflacji bazowej w strefie euro, który był wyraźniejszy niż w USA. Dodał, że Niemcy doświadczają już zjawiska spadku cen energii elektrycznej i gazu, ale inflacja bazowa nie dotrzymuje kroku tej tendencji, a ceny nie spadają wystarczająco szybko. Niemcy wyróżniają się w prognozie MFW nie tylko słabymi wskaźnikami liczbowymi i ich rewizją w dół. Gourinchas podkreślił także znaczący wpływ przemysłu na ożywienie gospodarczej, a zła sytuacja tego sektora jest główną przyczyną korekty prognozy dla Niemiec na niekorzyść. W przypadku USA MFW spodziewa się znacznej poprawy koniunktury napędzanej „wysoką konsumpcją i inwestycjami” – stwierdził Gourinchas.

→ Handelsblatt, *Deutschland schrumpft als einzige Industrienation*

🕒 **Francuskie sukcesy kosztem Niemiec**

„Berlin może uczyć się od Francji”, stwierdził Klaus Schweinsberg, dyrektor Europejskiego Centrum Konkurencyjności Cyfrowej w Paryżu. Według niego Francja i jej prezydent dostarczają obecnie dokładnie tego, czego brakuje przedsiębiorcom, inwestorom i menedżerom w Niemczech, czyli „wizji,

wzrostu, woli i uznania”. W opracowaniu francuskiej wizji uczestniczył sprawny zespół, który w 2020 r. stworzył strategię dla podniesienia atrakcyjności francuskiej lokalizacji i konsekwentnie ją realizuje do dziś – twierdzi Schweinsberg. Przytacza przykłady przyciągania najnowocześniejszych technologii. Realizacja tej polityki miała przynieść inwestycje w wysokości ok. 6 mld euro, a w ciągu najbliższych trzech lat spodziewane są kolejne o wartości 7 mld euro. Francja stała się tym samym czołowym ekosystemem finansowania nowych technologii w Europie, wyprzedzając inne państwa, w tym Niemcy. Ponadto wiele start-upów przeniosło się z Berlina do Paryża. Coraz częściej do podmiotów inwestujących we Francji należą niemieccy inwestorzy, tacy jak Allianz. Według Schweinsberga dużą rolę w tym odgrywa także personalny wpływ prezydenta Francji, który ma osobiście angażować się w marketing lokalizacyjny we Francji: spotyka się on z przedstawicielami biznesu, mówi do nich po imieniu i dzwoni do dyrektorów generalnych firm, utrzymując dzięki temu dobre relacje. Jest to znaczący kontrast w stosunku do zachowania Olafa Scholza, który zaniedbuje kontakty z biznesem, a rozmowy nie przebiegają najczęściej w dobrej atmosferze. Ostatnim elementem francuskiego sukcesu w opinii Schweinsberga jest determinacja Macrona w przeprowadzeniu strukturalnych reform gospodarczych, pomimo protestów. „Nie widzę takiej determinacji w Niemczech pod rządami koalicji sygnalizacji świetlnej” – dodaje.

➔ Handelsblatt, *Deutschland kann viel von Frankreich lernen*

KALENDARIUM

DATA	MIEJSCE	WYDARZENIE
02.10.2023	Köthen, Klötze.	Sekretarz stanu Michael Kellner wizytował klaster biotechnologiczny w Saksonii-Anhalt. Kellner odwiedził trzy instytuty i zakłady zajmujące się gospodarczym wykorzystaniem alg.
04.10.2023	Berlin	Rząd federalny przyjął zmianę rozporządzenia, która przedłuży funkcjonowanie rezerw dostaw, umożliwiając włączanie pozostających w rezerwie elektrowni, w tym węglowych, na czas zimy.
10.10.2023	Berlin	Otwarte zostało centrum cyfrowe dla średnich przedsiębiorców z sektora turystyki (<i>Mittelstand-Digital Zentrum Tourismus</i>). Biuro jest kolejną z 29 instytucji wspierających poszczególne sektory w cyfrowej transformacji. Podczas otwarcia podkreślono znaczenie sztucznej inteligencji dla branży turystycznej.
11.10.2023	Berlin/Paryż	We wspólnym oświadczeniu federalny minister gospodarki i ochrony klimatu Robert Habeck oraz francuski minister

		gospodarki Bruno Le Maire wydali wspólny dokument dotyczący biurokracji w UE.
11.10.2023	Berlin/Paryż	W wirtualnej formie odbyło się VI Niemiecko-Francuskie Forum Energetyczne. Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu reprezentował sekretarz stanu Philipp Nimmermann. Głównym tematem forum była międzysektorowa dekarbonizacja z zastosowaniem wodoru.
12.10.2023	Berlin	Federalne Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu w ramach Dni Handlu Zagranicznego zaprezentowało „Wytyczne sektorowe polityki klimatycznej dla kredytów eksportowych i gwarancji inwestycyjnych”. Nowe wytyczne mają bardziej promować eksport zielonych technologii.
12.10.2023	Berlin	Podczas uroczystej gali, na której Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu reprezentował sekretarz stanu Michael Kellner, wręczono coroczne nagrody dla najlepszego filmu o gospodarce. Nagrodę główną (40 000 euro) otrzymał film „Dirty Little Secrets” o patologiach związanych z wielkimi platformami do streamingu muzyki.
13.10.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu dofinansuje do 2026 r. kwotą 17,1 mln euro projekt NeMo.bil, który ma wykorzystać sztuczną inteligencję (inteligencję roju) do rozwoju transportu publicznego na obszarach wiejskich.
16.10.2023	Berlin	Minister Habeck wziął udział w kolejnej debacie z cyklu „Rozmowy o transformacji”. Wraz z prof. etyki Judith Simon oraz Jonasem Andrulisem, założycielem Alpha AI dyskutował o potrzebie tworzenia europejskich sztucznych inteligencji.
17.10.2023	Luksemburg	Minister R. Habeck wziął udział w spotkaniu ministrów energii UE. Przyjęte regulacje mają docelowo bardziej chronić odbiorców energii elektrycznej przed wahaniami cen.
19.10.2023	Berlin	Sekretarz stanu Franziska Brantner wzięła udział w Forum Technologii Cyfrowych, gdzie ogłosiła dofinansowanie 21 projektów kwotą 75 mln euro w ramach konkursu „GreenTech”.
19.10.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu przedstawiło przygotowany przez radę dialogu raport o recydingu surowców.
23.10.2023	Algier	Sekretarz stanu Stefan Wenzel spotkał się z algierskim ministrem energetyki i górnictwa Mohamedem Arkabem, żeby omówić budowę wodorowego gazociągu z Algierii do Niemiec (przez Włochy i Austrię).
23.10.2023	Meppen	Minister R. Habeck uczestniczył w uroczystości wmurowania kamienia węgielnego pod budowę „energetycznej autostrady” Nord-A w Dolnej Saksonii.

24.10.2023	Berlin	Minister R. Habeck przedstawił zaktualizowaną wersję strategii przemysłowej.
25.10.2023	Berlin	Minister R. Habeck oficjalnie przywitał uczestników programu szkoleniowego „Partnering in Business with Germany”, który jest skierowany do przedstawicieli firm z gospodarek rozwijających się i wschodzących, które chciałyby podjąć współpracę gospodarczą z podmiotami w Niemczech.
25.10.2023	Ankara	Minister R. Habeck wraz z przedstawicielami biznesu udał się z oficjalną wizytą do Turcji. Wziął udział w niemiecko-tureckim Forum Energetycznym. Niemcy wesprą Turcję kwotą 220 mln euro przeznaczoną na realizację międzynarodowych inicjatyw z zakresu ochrony klimatu. Wymiana handlowa między dwoma państwami wyniosła w 2022 r. 52 mld euro.
25.10.2023	Berlin	Minister sprawiedliwości Marco Buschmann (FDP) przedstawił raport dotyczący redukcji biurokracji. Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu powinno podjąć 23 działania mające uprościć procedury (zamówienia publiczne, kontrola eksportu, zmniejszenie obowiązków sprawozdawczych firm).
27.10.2023	Osaka	Sekretarz stanu Udo Phillip udał się do Japonii, aby wziąć udział w spotkaniu ministrów handlu G7 oraz w niemiecko-japońskich konsultacjach gospodarczych. Phillip mówił o znaczeniu WTO i potrzebie sprawnego rozstrzygania sporów przed tą instytucją.
30.10.2023	Seul	Sekretarz stanu Udo Phillip uczestniczył w Seulu w bilateralnych spotkaniach oraz konferencji dotyczącej wodoru.
31.10.2023	Berlin	Minister Robert Habeck otworzył Konferencję Przemysłową, gdzie wraz z przedstawicielami sektora dyskutowane były potrzeby branży oraz warunki ramowe funkcjonowania przemysłu w Niemczech.
29.09.2023	Berlin	Minister R. Habeck ogłosił zwiększenie finansowania działań klimatycznych dla krajów wschodzących i rozwijających się do 6,39 mld euro.

